

Київська міська державна адміністрація
КНДУ «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста»
(КНДУ «НДІРОМ»)
03061, Київ-61, вул. Героїв Севастополя, 3 7-А,
тел. (044) 202-14-01, факс 202-14-08

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор КНДУ «НДІРОМ»

С.А.Павловський

2023 року

ЗВІТ
ПРО НАУКОВО-ДОСЛІДНУ РОБОТУ

МОНІТОРИНГ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ

«ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ МІСТА КИЄВА
НА 2021-2023 РОКИ» У 2022 РОЦІ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ
ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Керівник НДР канд.
екон. наук

І.М. Петренко

2023

Результат цієї роботи розглянуто вченою радою КНДУ «НДІРОМ»,
протокол № _____ від _____

РЕФЕРАТ

Звіт про НДР: 35 с., 5 табл., 12 джерел.

Об'єкт дослідження – наслідки виконання документу державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Мета роботи: виявлення негативних наслідків виконання «Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки» у 2022 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Методи або методика дослідження – аналітичні методи.

Основні наукові та практичні результати: у процесі виконання науково-дослідної роботи здійснено:

- аналіз наслідків виконання «Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки» у 2022 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;
- рекомендації щодо здійснення моніторингу наслідків виконання планів і програм для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, відповідно до міжнародних нормативно-правових актів зі стратегічної екологічної оцінки.

Новизна: проведено аналіз наслідків виконання документу державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, як частину процедури стратегічної екологічної оцінки.

Сфера застосування: стратегічне планування і моніторинг виконання документів державного планування у сфері охорони довкілля та здоров'я населення.

СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ДОВКІЛЛЯ, ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, МОНІТОРИНГ, НАСЛІДКИ, ЗАХОДИ.

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Ймовірні наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, зазначені у Звіті про стратегічну екологічну оцінку Програми	5
2 Цільові індикатори та заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми	7
3 Виявлення наслідків виконання Програми у 2022 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	10
3.1 Наслідки виконання Програми у 2022 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	10
3.2 Результати виконання Програми у 2022 році відповідно до цільових індикаторів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми	16
3.3 Результати реалізації у 2022 році заходів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми	18
4 Рекомендації щодо здійснення моніторингу наслідків виконання планів і програм для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, відповідно до міжнародних нормативно-правових актів зі стратегічної екологічної оцінки	27
Висновки	32
Список використаної літератури	34

ВСТУП

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№354-VIII від 20.03.2018) для документів державного планування, у тому числі для програм економічного і соціального розвитку міст, повинна здійснюватися стратегічна екологічна оцінка.

Документ державного планування «Програма економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки» (далі – Програма) був затверджений рішенням Київської міської ради від 24 грудня 2020 року № 23/23.

У 2020 році Інститутом зеленої економіки був підготовлений «Звіт про стратегічну екологічну оцінку Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки».

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» встановлює необхідність здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (ст. 17). Моніторинг здійснюється з метою виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення здійснення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування, а також у разі виявлення негативних наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, вжиття заходів для їх усунення.

1. ЙМОВІРНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЗАЗНАЧЕНІ У ЗВІТІ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ПРОГРАМИ

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» (ст. 11) звіт про стратегічну екологічну оцінку повинен містити, зокрема, опис ймовірних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків.

У «Звіті про стратегічну екологічну оцінку Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки» були визначені наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, які ймовірно можуть мати місце внаслідок реалізації Програми.

Зазначалося, що більшість заходів Програми не матимуть впливу на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, або матимуть позитивний вплив. Очікувалося, що реалізація Програми позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття, рекреаційні зони та культурну спадщину.

Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, визначалася як незначна.

Відзначалося, що реалізація деяких заходів Програми ймовірно може призвести до:

- збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря через подальший розвиток промислових зон, створення та розвиток технопарків, а також використання автотранспорту;

- збільшення обсягів скидів у поверхневі води та збільшення навантаження на каналізаційні системи і погіршення якості очисних споруд через подальший розвиток промислових зон, створення та розвиток технопарків;

- збільшення кількості побутових відходів внаслідок розвитку ділового та інших видів туризму, проведення у місті великих культурних, спортивних, ділових

подій та заходів (фестивалів, виставок, ярмарків, конференцій тощо), якщо поводження з цими відходами не буде належним чином організовано;

- суттєвих змін у структурі земельного фонду, чинній або плановій практиці використання земель внаслідок реалізація завдання 1.1 «Реформування земельно-господарського устрою території міста» (оперативна ціль 1 Розділу 1.4 «Розбудова міста і земельні відносини»);

- впливу на нинішню транспортну систему і міську мобільність внаслідок реалізації завдань розділу 2.2, якщо не будуть належним чином враховані природоохоронні вимоги.

Разом з тим, зазначалося, що реалізація цих заходів ймовірно матиме помірний вплив, який є прийнятним. Суттєвих наслідків для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, не передбачалося.

У розділі «Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми для довкілля, у тому числі для здоров'я населення» Звіту про стратегічну екологічну оцінку Програми зазначалося, що моніторинг базується на розгляді цільових показників для кожного сектору міського розвитку та аналізі досягнення запланованих результатів. Система запропонованих у Програмі цільових індикаторів включає екологічні індикатори та індикатори здоров'я населення. Зазначалося, що значення деяких цільових індикаторів потребують уточнення чи перегляду. З метою врахування індикаторів, зазначених у національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», пропонувалося розширити кількість екологічних індикаторів.

2. ЦІЛЬОВІ ІНДИКАТОРИ ТА ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1272 затверджено «Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення». Відповідно до цієї постанови Замовник протягом п'яти робочих днів з дня затвердження документа державного планування має розмістити на власному офіційному веб-сайті заходи, передбачені для здійснення моніторингу.

Цільові індикатори (табл. 1) та заходи (табл. 2), передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання «Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки» були розміщені на веб-сайті Департаменту економіки та інвестицій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) (https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2020/12/28/Zahodi_monitoringu.pdf).

Таблиця 1

Цільові індикатори для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки

№	Індикатор	Одиниця виміру	2021	2022	2023
1.	Індекс забруднення атмосфери, середній по місту (ІЗА)	умовних од.	високий (7,0–14,0)	підвищений (5,0–7,0)	підвищений (до 5,0)
2.	Динаміка обсягу побутових відходів, накопичених у спеціально відведених місцях, по відношенню до попереднього року (розраховується по об'єму)	%	<5	<5	<5
3.	Частка роздільно зібраних ТПВ за двох-контейнерною схемою (від загального обсягу утворених ТПВ)	%	10	10	10
4.	Частка спалених (утилізованих) відходів (від загального обсягу утворених відходів)	%	18	18	18
5.	Частка перероблених відходів (від загального обсягу утворених відходів)	%	9,3	10,0	10,0
6.	Забезпеченість зеленими зонами загального користування	м ² / мешканця	23,5	24,0	24,5
7.	Площа земель природно-заповідного фонду	тис. га	17,0	18,0	19,0
8.	Частка водних об'єктів міста Києва, на	%	50	50	50

№	Індикатор	Одиниця виміру	2021	2022	2023
	яких здійснюється моніторинг екологічного стану якості води відповідно до вимог Водної Рамкової Директиви 2000/60/ЄС				
9.	Токсикологічний моніторинг методом біотестування поверхневих вод водних об'єктів	од.	10	20	30

Таблиця 2

Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки

№	Заходи
<i>Завдання 1.1. Зменшення негативного впливу промисловості</i>	
1.1.1	Реконструкція та технічне переоснащення СП «Завод «Енергія» КП «КІЇВТЕПЛОЕНЕРГО» (вул. Колекторна, 44, Дарницький р-н), зокрема:
1.1.1.1	Технічне переоснащення в частині системи очищення димових газів
1.1.1.2	Реконструкція з впровадженням окремого комплексу сортування побутових відходів з відбором вторинної сировини
<i>Завдання 1.2. Впровадження сучасної системи контролю за станом довкілля</i>	
1.2.1	Створення та забезпечення актуалізації Регіонального кадастру природних ресурсів міста Києва (у рамках концепції Земельного та Містобудівного кадастрів міста Києва)
1.2.2	Удосконалення та технічне переоснащення існуючої системи спостереження за станом забруднення довкілля, зокрема встановлення програмно-апаратного комплексу контролю за екологічним станом окремих локацій та в цілому міста Києва з метою попередження та прогнозування надзвичайних ситуацій та своєчасного інформування.
1.2.3	Створення геоінформаційної системи природно-заповідних територій та об'єктів міста Києва; Реєстру зелених зон комунальної власності територіальної громади міста Києва.
<i>Завдання 1.3. Впровадження сучасних методів переробки твердих побутових відходів та обмеження їх поховання на полігонах (мета – Zero waste)</i>	
1.3.1	Рекультивация окремих карт полігону ТПВ № 5.
1.3.2	Створення потужностей з переробки та утилізації ТПВ і рослинних відходів
1.3.3	Створення системи роздільного збору та вторинної переробки відходів.
<i>Завдання 1.4. Підвищення екологічної свідомості мешканців міста</i>	
1.4.1	Формування доступної системи екологічного інформування населення міста Києва відповідно до Директиви 2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації (запровадження нових механізмів).
<i>Завдання 1.5. Охорона та раціональне використання природного середовища</i>	
1.5.1	Розробка комплексу програмних заходів та дій з адаптації зелених насаджень до зміни клімату, сприяння покращенню мікроклімату в зонах житлової забудови (в межах мікрорайонів).
1.5.2	Збільшення площі зелених зон загального користування та озелених територій. Розвиток мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
1.5.3	Поліпшення стану основних водних об'єктів м. Києва (річок, озер, каналів тощо)
1.5.3.1	Інвентаризація та паспортизація водних об'єктів на території міста Києва

1.5.3.2	Розробка міської системи моніторингу водних об'єктів на території міста Києва
1.5.3.3	Сприяння розробленню та реалізації Плану управління басейнами р. Дніпро та р. Десна (у межах міста)
1.5.3.4	Розробка плану заходів щодо стимулювання зменшення скидів забруднюючих речовин у природні водні об'єкти та посилення контролю за скидами.
<i>Завдання 1.6. Вдосконалення нормативно-правового регулювання</i>	
1.6.1	Удосконалення та актуалізація міської екополітики, зокрема розробка Стратегії екологічної політики міста Києва до 2030 року та плану заходів з її реалізації на засадах системності та міжвідомчого підходу (з урахуванням оновленої Стратегії державної екологічної політики України до 2030 року).

Слід зазначити, що заходи, представлені в табл. 2, швидше стосуються моніторингу виконання деяких заходів Програми (а саме заходів розділу 2.5 «Екополітика та охорона довкілля»), аніж моніторингу наслідків виконання Програми.

3. ВИЯВЛЕННЯ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ У 2022 РОЦІ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Моніторинг наслідків виконання документа державного планування грає дуже важливу роль у забезпеченні реалізації цих документів з мінімальною шкодою для довкілля та здоров'я населення. Разом з тим, не дивлячись на важливість моніторингу як частини СЕО, є дуже небагато прикладів його практичного використання. Це пов'язано як з нетривалим часом використання процедури СЕО в Україні та відсутністю відповідного досвіду, так і зі складністю відслідковування наслідків впровадження документів державного планування та встановлення причинно-наслідкових зв'язків (співвіднесення того чи іншого наслідку з конкретним документом державного планування).

Виявлення наслідків виконання Програми у 2022 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, здійснювалася на основі аналізу «Звіту про виконання Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки за 2022 рік» та «Звіту про виконання індикаторів Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки за 2022 рік». При цьому наслідки визначалися:

- відповідно до оперативних цілей Програми;
- відповідно до цільових індикаторів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми;
- відповідно до заходів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми.

3.1. НАСЛІДКИ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ У 2022 РОЦІ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Наслідки виконання Програми у 2022 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, відповідно до оперативних цілей Програми представлені у табл. 3. Ці наслідки визначалися на основі інформації про виконання заходів Програми у 2022 році.

Як можна бачити з таблиці, більшість реалізованих заходів Програми є нейтральними щодо наслідків для довкілля, в тому числі для здоров'я населення. Негативні наслідки відсутні. Натомість є позитивні наслідки реалізації деяких заходів Програми для ґрунтів і земельних ресурсів, водних об'єктів, флори і фауни, природоохоронних територій, ландшафтів, культурної спадщини, а також для

здоров'я та безпеки життєдіяльності населення. Слід зазначити, що через збройну агресію РФ проти України деякі заходи не проводилися і тому позитивних наслідків реалізації Програми для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, стало менше порівняно з 2021 роком.

Наслідки виконання Програми у 2022 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, відповідно до оперативних цілей Програми

Оперативна ціль	ПОВІТРЯ	КЛІМАТ	ҐРУНТИ	ВОДИ	ФЛОРА І ФАУНА	ПРИРОДОХОРОННІ ТЕРИТОРІЇ	ЛАНДШАФТ	КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ТА МАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ	БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ	ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ
1.1. Промисловість та розвиток підприємництва										
1.1.1 «Стимулювання розвитку інноваційно-орієнтованих промислових підприємств»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.2. «Перетворення Києва у місто, відкрите для бізнесу»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2. Інвестиції										
1.2.1. «Залучення інвестицій до міста Києва»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3. Ринок праці										
1.3.1. «Підвищення рівня зайнятості мешканців міста Києва»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3.2. «Створення умов для зростання офіційної заробітної плати в місті Києві»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.4. Розбудова міста і земельні відносини										

1.4.1. «Забезпечення прозорості у сфері земельних відносин»	0	0	LT/ PE/CU	0	0	0	0	0	0	0
1.4.2. «Гармонійний розвиток міста з урахуванням інтересів громади, бізнесу та влади»	0	0	LT/ PE/CU	0	0	0	LT/ PE	0	0	0
1.5. Туризм										
1.5.1. «Збільшення кількості туристів»	0	0	0	0	0	0	0	0	MT/ TE	0
1.5.2. «Збільшення тривалості та покращення комфорту перебування туристів»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.5.3. «Підвищення ефективності управління туристичної сфери»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1. Житлово-комунальне господарство										
2.1.1. «Підвищення ефективності використання комунальної інфраструктури»	0	0	0	LT/ PE/CU	0	0	0	0	0	0
2.1.2. «Підвищення ефективності споживання енергоресурсів»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.3. «Залучення власників квартир до управління житловим фондом»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2. Транспорт та міська мобільність										
2.2.1. «Впровадження принципів сталої міської мобільності»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.2. «Підвищення безпеки дорожнього руху»	0	0	0	0	0	0	0	0	LT/ PE/CU	LT/ PE/CU
2.2.3. «Розвиток громадського транспорту та простору для пересування пішоходів і немоторизованих транспортних засобів»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.4. «Підвищення ефективності управління транспортною системою міста»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3. Соціальна підтримка та допомога										

2.3.1. «Підвищення соціальної захищеності мешканців»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	MT/PE/ CU
2.4. Охорона здоров'я та здоровий спосіб життя											
2.4.1. «Забезпечення якісної та доступної медицини в м. Києві»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	LT/ PE/ CU
2.4.2. «Просування здорового способу життя серед мешканців міста»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	LT/ PE/ CU
2.5. Екополітика та охорона довкілля											
2.5.1. «Забезпечення екологічної безпеки в столиці та зниження негативного впливу на довкілля»	0	0	LT/ PE/ CU	MT/PE /CU	MT/PE /CU	LT/PE/ CU	LT/ PE	0	0	0	MT/PE/ CU
2.6. Публічний простір											
2.6.1. «Впорядкування та розвиток публічного простору»	0	0	0	0	MT/ PE	LT/ PE/CU	LT/ PE	0	0	MT/PE	MT/ PE/CU
2.7. Адміністративні послуги											
2.7.1. «Створення сучасної та розгалуженої системи центрів надання адміністративних послуг європейського зразка»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.7.2. «Підвищення якості надання адміністративних послуг»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.8. Освіта											
2.8.1. «Підвищення рівня забезпеченості освітньою інфраструктурою та її оновлення у відповідності до вимог часу»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.8.2. «Підвищення актуальності та якості освіти»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.9. Безпека та цивільний захист											
2.9.1. «Зниження рівня злочинності»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	LT/ PE	0
2.9.2. «Забезпечення цивільного захисту населення»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	LT/ PE	0
3.1. Історико-культурна спадщина											

3.1.1. «Збереження та актуалізація об'єктів культурної спадщини міста Києва»	0	0	0	0	0	0	0	LT/ PE	0	0
3.2. Культура										
3.2.1. «Забезпечення галузі культури та креативних індустрій сучасною інфраструктурою»	0	0	0	0	0	0	0	LT/ PE/ CU	0	0
3.2.2. «Актуалізація та просування культурної пропозиції»	0	0	0	0	0	0	0	MT/ TE	0	0

Позначення	Пояснення
-1	Негативні наслідки.
0	Немає наслідків.
+1	Позитивні наслідки.
ST / MT / LT	Короткострокові (1 рік) / Середньострокові (3-5 років) / Довгострокові (10-15 років) наслідки
PE / TE	Постійні / Тимчасові наслідки
SE / CU / SI	Вторинні / Кумулятивні / Синергічні наслідки

3.2. РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ У 2022 РОЦІ ВІДПОВІДНО ДО ЦІЛЬОВИХ ІНДИКАТОРІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Центральним принципом моніторингу наслідків є використання індикаторів, які стосуються кожної виявленої значної проблеми та її наслідків. При цьому варто переважно використовувати існуючі показники – ті, моніторинг, яких вже здійснюється. Використання нових показників може бути виправдане лише в окремих випадках. Цільові індикатори (показники) спрямовані на досягнення мети, визначеної у кількісній формі.

Інформація про виконання цільових екологічних індикаторів Програми у 2022 році представлена в табл. 4. На підставі цієї інформації можна зробити такі висновки:

- цільовий індикатор 1 «Індекс забруднення атмосфери» (ІЗА): стан атмосферного повітря в Києві не покращився, оскільки ІЗА планувався високим. Разом з тим, у звіті варто вказувати конкретне значення ІЗА у звітному році, а не широкий діапазон значень. Слід зазначити, що у 2021 році рівень забруднення повітря міста за ІЗА майже увесь рік характеризувався як високий (7,3-10,0 умовних одиниць) з найбільш високими значеннями у липні (10,9 ум. од.). Лише у грудні 2021 р. рівень забруднення повітря міста характеризувався як підвищений (6,8 ум. од.).
- значення цільового індикатора 2 відповідає запланованому значенню;
- цільові індикатори 3-4, які стосуються роздільного збирання та спалювання твердих побутових відходів, вказують на те, що проблема поводження з відходами в Києві залишається однією з головних. Розв'язанню цієї проблеми у 2022 році завадила військова агресія РФ, а також продовження ремонтних робіт з технічного переоснащення СП «Завод Енергія»;
- цільовий індикатор 5 вказує на те, що є прогрес у поводженні з твердими побутовими відходами, пов'язаний зі зростанням частки перероблених відходів;
- значення цільових індикаторів 6-9 перевищують заплановані значення.

Виконання цільових екологічних індикаторів Програми у 2022 році

№ п/п	Індикатор	Одиниця виміру	Значення індикатора		Причини недосягнення прогнозних значень
			План на 2022 рік	Факт	
1.	Індекс забруднення атмосфери, середній по місту (ІЗА)	умовних од.	підвищений (5,0–7,0)	високий (7,0–14,0)	
2.	Динаміка обсягу побутових відходів, накопичених у спеціально відведених місцях, по відношенню до попереднього року (розраховується по об'єму)	%	<5	<5	
3.	Частка роздільно зібраних ТПВ за двохконтейнерною схемою (від загального обсягу утворених ТПВ)	%	10	8	У зв'язку із військовою агресією рф проти України мешканці м. Києва змушені переміститись у більш безпечні місця перебування, внаслідок чого у м. Києві зменшилися обсяги накопичення та збирання роздільного зібраних відходів. КП «Київкомунсервіс» проводить роботу з встановлення контейнерів типу «Дзвінок» для роздільного збирання побутових відходів. Також проводиться робота зі збирання та передачі на утилізацію небезпечних відходів у складі побутових відходів.
4.	Частка спалених (утилізованих) відходів (від загального обсягу утворених відходів)	%	18	7,07 ¹	Зниження показника відбулося у зв'язку з проведенням ремонтних робіт з технічного переоснащення СП «Завод Енергія»
5.	Частка перероблених відходів (від загального обсягу утворених відходів)	%	10,0	16,4 ¹	
6.	Забезпеченість зеленими зонами загального користування	м ² /меш-канця	24,0	25,6	
7.	Площа земель природно-заповідного фонду	тис. га	18,0	21,5	
8.	Частка водних об'єктів міста Києва, на яких здійснюється моніторинг екологічного стану якості води відповідно до вимог Водної Рамкової Директиви 2000/60/ЄС	%	50	100	
9.	Токсикологічний моніторинг методом біотестування поверхневих вод водних об'єктів	од.	20	63	

¹ За даними Звіту про поводження з твердими побутовими відходами за 2021 рік, форма № 1-ТПВ. Дані за 2022 рік станом на 10.01.2023 в Департаменті житлово-комунальної інфраструктури виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) відсутні

3.3. РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ У 2022 РОЦІ ЗАХОДІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Процес стратегічного планування має бути організований таким чином, щоб моніторинг наслідків виконання документа державного планування був інтегрований у загальний моніторинг реалізації цього документа.

«Програма економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки» містить розділ 2.5 «Екополітика та охорона довкілля». Моніторинг виконання заходів цього розділу одночасно розглядається як моніторинг наслідків реалізації Програми, забезпечуючи інтеграцію обох видів моніторингу (див. розділ 2).

Результати виконання заходів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми, представлені в табл. 5. Усього було передбачено 16 заходів, з них: 5 – виконано повністю, 6 – виконано відповідно до плану на 2022 рік, 3 – знаходилося в процесі реалізації, 1 – не виконано, 1 – інформація відсутня.

У 2022 році захід «Реконструкція з впровадженням окремого комплексу сортування побутових відходів з відбором вторинної сировини» не виконувався через відсутність на території СП «ЗАВОД ЕНЕРГІЯ» КП «КИЇВТЕПЛОЕНЕРГО» вільної земельної ділянки, необхідної для впровадження окремого комплексу сортування побутових відходів з відбором вторинної сировини.

Для тих документів державного планування, які не надто деталізовані, неможливо відокремити наслідки реалізації цього документа від наслідків іншої діяльності, яка не передбачена в цьому документі, але впливає на дану територію. У багатьох таких випадках єдиним прийнятним варіантом є екологічний моніторинг загального характеру. В цьому аспекті реалізація деяких заходів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми, сприятиме покращенню системи екологічного моніторингу. Зокрема:

- проведено інвентаризацію лісових і водних ресурсів у межах м. Києва. У рамках концепції Земельного та Містобудівного кадастрів міста Києва було створено Реєстр зелених зон комунальної власності територіальної громади м. Києва у вигляді геоінформаційної системи. Реєстр розміщено у відкритому доступі на базі інформаційно-аналітичної системи «Управління майновим

комплексом територіальної громади міста Києва» (ІАС «Майно») у розділі «Земельні ділянки та реєстр зелених зон»;

- вдосконалювалася система моніторингу стану якості повітря у Києві за допомогою ІТ-технологій шляхом встановлення індикативних пунктів моніторингу у районах міста Києва для створення системи, яка спирається на бездротову технологію зв'язку дальнього радіусу дії LoRaWAN. Станом на 01.01.2023 встановлені та працюють у тестовому режимі 7 постів спостереження за станом атмосферного повітря. За даними якості повітря з цих постів кияни можуть слідкувати у режимі реального часу на онлайн - мапі, зокрема, через сайт Управління екології та природних ресурсів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) (<http://asm.kyivcity.gov.ua/>);
- здійснювалася паспортизація водних об'єктів на території міста. Зокрема у 2022 році з 117 водойм, які обліковуються на балансі КП «Плесо», проведено паспортизацію 66 водних об'єктів;
- здійснювався моніторинг якості води водойм м. Києва. Зокрема у 2022 році було проведено моніторинг якості води 80 водойм, що перебувають на балансі КП «Плесо».

Виконання заходів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми

№ п/п	Назва заходу	Результат виконання	Інформація про виконання заходів
<i>Завдання 1.1. Зменшення негативного впливу промисловості</i>			
1.1.1	Реконструкція та технічне переоснащення СП «Завод «Енергія» КП «КИЇВТЕПЛОЕНЕРГО» (вул. Колекторна, 44, Дарницький р-н)		
1.1.1.1	Технічне переоснащення в частині системи очищення димових газів	У процесі виконання	У 2022 році підрядною організацією ТОВ ФЗ «СОЛЮШІОНС» виконано будівельні роботи по 1-2 пускових комплексах, зокрема: – монтаж рукавних фільтрів; – встановлено реактори адсорбери та охолоджуючі башти; – змонтовано димососи та частотні перетворювачі до них; – змонтовано силоси первинних, вторинних та відпрацьованих хімреагентів.
1.1.1.2	Реконструкція з впровадженням окремого комплексу сортування побутових відходів з відбором вторинної сировини	Не виконано	У 2022 році захід не виконувався через відсутність на території СП «ЗАВОД ЕНЕРГІЯ» КП «КИЇВТЕПЛОЕНЕРГО» вільної земельної ділянки, необхідної для впровадження окремого комплексу сортування побутових відходів з відбором вторинної сировини.
<i>Завдання 1.2. Впровадження сучасної системи контролю за станом довкілля</i>			
1.2.1	Створення та забезпечення актуалізації Регіонального кадастру природних ресурсів міста Києва (у рамках концепції Земельного та Містобудівного кадастрів міста Києва)	Виконано	На виконання пункту 5 рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 квітня 2021 року «Про заходи державної регіональної політики на підтримку децентралізації влади», введеного в дію Указом Президента України від 29 квітня 2021 року № 180/2021, Управління екології та природних ресурсів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) станом на 01.01.2023 забезпечило проведення інвентаризації лісових та водних ресурсів у межах м. Києва. Реєстр зелених зон комунальної власності територіальної громади м. Києва створено у вигляді геоінформаційної системи та розміщено у відкритому доступі на базі інформаційно-аналітичної системи «Управління майновим комплексом територіальної громади міста Києва» (ІАС «Майно») у розділі «Земельні ділянки та реєстр зелених зон», який містить детальну інформацію стосовно об'єктів зеленого господарства (парків, скверів, бульварів, зелених зон), що перебувають на балансі КО «Київзеленбуд» і підпорядкованих комунальних підприємств. Протягом 2022 року опрацьовувалося питання залучення коштів Київського міського фонду охорони навколишнього природного середовища для фінансування природоохоронних заходів у м. Києві у 2022 році та організацію й встановлення зовнішніх меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Протягом звітнього року, здійснювалося наповнення зазначеного розділу.

1.2.2	<p>Удосконалення та технічне переоснащення існуючої системи спостереження за станом забруднення довкілля, зокрема встановлення програмно-апаратного комплексу контролю за екологічним станом окремих локацій та в цілому міста Києва з метою попередження та прогнозування надзвичайних ситуацій та своєчасного інформування</p>	<p>Виконано / план 2022 року</p>	<p>Станом на 01.01.2023 встановлені та працюють у тестовому режимі 7 постів спостереження за станом атмосферного повітря, зокрема, в Голосіївському, Дарницькому, Дніпровському, Подільському, Святошинському та Шевченківському районах.</p> <p>За даними якості повітря з цих постів кияни можуть слідкувати у режимі реального часу на онлайн -мапі, зокрема, через сайт Управління екології та природних ресурсів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) (http://asm.kyivcity.gov.ua/).</p> <p>Прийнято рішення Київської міської ради від 08.12.2022 № 5820/5861 «Про затвердження Програми державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря агломерації міста Київ», яким передбачається:</p> <ul style="list-style-type: none"> – створити мережу постів / станцій автоматичного контролю якості атмосферного повітря; – виявити райони / місця забруднення атмосферного повітря тощо. <p>Управлінням екології та природних ресурсів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) спільно з Департаментом інформаційно-комунікаційних технологій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) проводилися роботи щодо вдосконалення системи моніторингу стану якості повітря у Києві за допомогою ІТ-технологій шляхом встановлення індикативних пунктів моніторингу у районах міста Києва для створення системи, яка спирається на бездротову технологію зв'язку дальнього радіусу дії LoRaWAN.</p> <p>Станом на 01.01.2023 Департаментом інформаційно-комунікаційних технологій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) проведено роботи з:</p> <ul style="list-style-type: none"> – погодження закупівель обладнання базових станцій та супутніх послуг, матеріалів для створення системи раннього оповіщення від техногенних загроз та екологічного моніторингу; – дослідної експлуатації вже встановлених приладів контролю мікроклімату та відповідного програмного комплексу у приміщеннях шкіл Оболонського району; – освоєння пакету програмного забезпечення для роботи з даними, що надходять з кінцевих пристроїв до платформи інтернету речей, та іншими даними, завантаженими в ручному режимі або внаслідок інтеграції (взаємодії) із сторонніми системами через доступні інтерфейси, а саме Thingsboard IoT-Platform; – технічної підтримки мережі з 46 еко-давачами, що розподілені по всіх районах міста Києва, обмін даними з якими реалізовано на базі міської опорної мережі LoRaWAN.
-------	--	----------------------------------	--

			Також, продовжено розробку технічних вимог до послуг з адаптації та модернізації IoT-платформи відповідно до потреб комунальних підприємств та служб міста Києва.
1.2.3	Створення геоінформаційної системи природно-заповідних територій та об'єктів міста Києва; Реєстру зелених зон комунальної власності територіальної громади міста Києва	Виконано	Станом на 01.01.2023 модернізовано автоматизовані робочі місця (АРМ) в інформаційно -аналітичній системі «Управління майновим комплексом територіальної громади міста Києва» (ІАС «Майно»), а саме: – проводилася дослідна експлуатація на тестовому середовищі модуля (підсистеми) «Публічний простір комунальної власності територіальної громади міста Києва» та інтернет -порталу «Екологія»; – додано розділи: • «Мережа озеленення територій загального користування»; • «Реєстр зелених зон комунальної власності територіальної громади міста Києва»; • «Реєстр дерев» та проводилася його дослідна експлуатація; • «Дозволи та погодження» для відображення реєстру виданих дозволів юридичним особам на викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря, результати державної екологічної інспекції щодо них, реєстр суб'єктів господарювання тощо.
<i>Завдання 1.3. Впровадження сучасних методів переробки твердих побутових відходів та обмеження їх поховання на полігонах (мета – zero waste)</i>			
1.3.1	Реконструкція полігону ТПВ № 5 та рекультивация окремих карт полігону	У процесі виконання	У звітному році на об'єктах: – «Реконструкція та технічне переоснащення полігону твердих побутових відходів № 5 в с. Підгірці Обухівського району Київської області. Рекультивация ділянки № 1» генеральною підрядною організацією ТОВ «ХОЗХІМСЕРВІС» продовжувалися будівельні роботи з прокладання дренажної системи, облаштування дороги, накриття карти полігону щебнем та влаштування рекультивацийного шару (покриття). Будівельна готовність об'єкта 50%; – «Реконструкція та технічне переоснащення полігону твердих побутових відходів № 5 в с. Підгірці Обухівського району Київської області»: • ПрАТ «Київспецтранс» виконано реконструкцію дамби першої карти, реконструкцію каналізаційної насосної станції дренажних вод, монтаж напірних трубопроводів. Виконувалося облаштування доріг. Будівельна готовність об'єкта 93%; – «Реконструкція та технічне переоснащення полігону твердих побутових відходів № 5 в с. Підгірці Обухівського району Київської області. Рекультивация ділянки № 2»: укладено договір на розроблення проектної документації з переможцем тендеру ДП «НДІБВ» від 02.01.2022 № 176-21; – «Будівництво комплексу переробки концентрату з системою предочистки фільтрату на полігоні твердих побутових відходів № 5 в с. Підгірці Обухівського району Київської області» визначено виконавця робіт ТОВ «Інтерпроект GMBH»,

			<p>укладено договір від 21.02.2022 № 21/02-22 ПКД з розроблення проектно-кошторисної документації.</p> <p>Останні 2 проекти вилучено з розподілу асигнувань у складі Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки, затвердженої рішенням Київської міської ради від 24.10.2020 № 23/23 (зі змінами).</p>
1.3.2	Створення потужностей з переробки та утилізації ТПВ і рослинних відходів	У процесі виконання	<p>У 2022 році розроблено проект Плану управління відходами в місті Києві до 2030 року. Станом на 01.01.2023:</p> <ul style="list-style-type: none"> – проведено громадське обговорення та консультації з органами виконавчої влади у межах Стратегічної екологічної оцінки документа державного планування; – розроблено проект розпорядження Київської міської військової адміністрації «Про затвердження норм надання послуг з вивезення побутових відходів у місті Києві на 2023- 2027 роки». Також, у звітному році: – проведено онлайн-наради з представниками компанії АМК GLOBAL та Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України з питання можливості будівництва і експлуатації сміттєпереробного комплексу за новітніми німецькими технологіями «Carbon Neutral High Efficiency Waste Management Plant» у місті Києві. Метою заходу був обмін досвідом щодо використання інноваційних німецьких технологій з вирощування водоростей для виробництва карбонових волокон (07.02.2022, 05.06.2022, 03.08.2022); – взято участь у онлайн-семінарах JICA з управління твердими побутовими відходами щодо обміну досвідом з поводження з відходами руйнації в Японії, під час проведення заходу підготовлено пропозиції до проекту нормативноправового акту щодо упорядкування національної процедури поводження з відходами катастроф (руйнації, стихійних лих) (29.06.2022, 29.09.2022)
1.3.3	Створення системи роздільного збору та вторинної переробки відходів	Виконано	<p>У 2022 році КП «Київкомунсервіс» та суб'єктами у сфері поводження з відходами оновлено контейнерний парк для роздільного збирання побутових відходів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – відремонтовано 353 од. контейнерів для роздільного збирання побутових відходів; – придбано 4 од. контейнерів типу «Сітка» (1,1 куб. м); – придбано 50 од. контейнерів типу «Дзвінок» (у т. ч. 10 од. контейнерів для збирання паперу, 23 од. контейнерів для збирання ПЕТ, 17 од. контейнерів для збирання скла); – утилізовано 31 тис. шт. відпрацьованих люмінесцентних ламп; – перероблено 7,3 тис. шт. ртутних термометрів. <p>Також, передано на перероблення та утилізацію 20,2 тис. шт. люмінесцентних ламп та проводилася роз'яснювальна робота серед населення щодо збирання ресурсоцінних компонентів побутових відходів шляхом розміщення відповідної інформації на офіційному вебсайті підприємства та у мережі facebook з метою популяризації роздільного збирання побутових відходів у м. Києві.</p>

<i>Завдання 1.4. Підвищення екологічної свідомості мешканців міста</i>			
1.4.1	Формування доступної системи екологічного інформування населення міста Києва відповідно до Директиви 2003\4\ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації (запровадження нових механізмів)	Виконано / план 2022 року	<p>У 2022 році проведено:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 18 природоохоронних акцій; – 6 конкурсів дитячої та юнацької творчості; – 31 інформаційно -просвітницький проєкт; – 16 виставок; – 12 майстер-класів; – 33 екскурсії. <p>У період вторгнення російських окупантів на територію України та оголошенням Президентом України В. Зеленським військового стану фахівцями КП «Київський міський Будинок природи» організована волонтерська допомога в організації заходів щодо реабілітації та підтримки дітей, які постраждали від війни. Також був відкритий «Reuse-штаб» для вимушених переселенців та громадян, які постраждали під час війни.</p> <p>У звітному році співпрацювали:</p> <ul style="list-style-type: none"> – з громадськими організаціями: ГО «Кедри України», Асоціацією управління відходами, ГО «Зелена хвиля», ГО «Екологічна нація», ГО «NOR DOG Animal Rescue», ГО «Зелена школа», ГО «КЕТЦ», ГО «Україна без сміття», ГО «Качине озерце»; – з благодійними фондами: БФ «Київські хвостики», БФ «Армія твій оберіг», БФ «Шлях до майбутнього», БФ «Я-Херсон», БФ «Я-Маріуполь». <p>Крім того, з метою висвітлення діяльності щодо формування доступної системи екологічної безпеки забезпечувалася співпраця з засобами масової інформації, а також інформація розміщувалася на сторінках підприємства у соціальних мережах Фейсбук, Інстаграм, Ютуб, ТікТок.</p>
<i>Завдання 1.5. Охорона та раціональне використання природного середовища</i>			
1.5.1	Розробка комплексу програмних заходів та дій з адаптації зелених насаджень до зміни клімату, сприяння покращенню мікроклімату в зонах житлової забудови (в межах мікрорайонів)	Виконано / план 2022 року	<p>Рішенням Київської міської ради від 7 жовтня 2021 року № 2728/2769 затверджено Комплексну міську цільову програму екологічного благополуччя на 2022-2025 роки, заходами якої передбачено проведення робіт з адаптації зелених насаджень до зміни клімату, сприяння покращенню мікроклімату в зонах житлової забудови тощо.</p> <p>У 2022 році висаджено 4750 тис. дерев та 53 тис. кущів.</p> <p>З метою адаптації зелених насаджень до зміни клімату при висаджуванні дерев і кущів підбираються види, стійкі до негативного впливу урбанізованого середовища, посухостійкі та невибагливі до ґрунтових умов. Зокрема, на місці падіння ракети у парку імені Т. Г. Шевченка на місці знищених дерев висаджено 5 крупномірних каштанів.</p>

1.5.2	Збільшення площі зелених зон загального користування та озеленених територій. Розвиток мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду	Виконано / план 2022 року	У 2022 році постійною комісією Київської міської ради з питань екологічної політики підтримано 8 ініціатив щодо створення об'єктів благоустрою зеленого господарства орієнтовною площею 300 га. Створено нові території та об'єкти природно-заповідного фонду комунальних підприємств, що входять до складу КО «Київзеленбуд»: – ландшафтний заказник місцевого значення «Озеро Малинівка» (рішення Київської міської ради від 14.05.2022 № 4594/4635); – ландшафтний заказник місцевого значення «Озеро Заплавне» (рішення Київської міської ради від 14.05.2022 № 4595/4636); – ландшафтний заказник місцевого значення «Протасів Яр» (рішення Київської міської ради від 14.07.2022 № 4907/4948); – ландшафтний заказник місцевого значення «Озеро Алмазне» (рішення Київської міської ради від 27.10.2022 № 5484/5525); – «Пам'ятка природи місцевого значення «Квіткова» (в складі НПП «Голосіївський») (рішення Київської міської ради від 24.11.2022 № 5668/5709.
1.5.3	Поліпшення стану основних водних об'єктів м. Києва (річок, озер, каналів тощо):		
1.5.3.1	Інвентаризація та паспортизація водних об'єктів на території міста Києва	Виконано / план 2022 року	Відповідно до рішення Київської міської ради від 25.08.2022 № 5024/5065 «Про затвердження переліку природоохоронних заходів у місті Києві, що фінансуватимуться з Київського міського фонду охорони навколишнього природного середовища у 2022 році», захід «Паспортизація малих річок і водойм» включено до проекту розпорядження Київської міської військової адміністрації «Про забезпечення виконання у 2022 році природоохоронних заходів у місті Києві». Станом на 01.01.2023 відповідно до розпорядження виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 04.02.2009 № 111 взято на баланс водні об'єкти – затоки «Десенка» та «Вовковата». Відповідно до Порядку розроблення паспорта водного об'єкта, затвердженого наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 18.03.2013 № 99, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 18.03.2013 № 775/23307, паспортизації підлягають водосховища, ставки, озера та замкненні водойми. У 2022 році із 117 водойм, які обліковуються на балансі КП «Плесо», проведено паспортизацію 66 водних об'єктів. У 2022 році було заплановано здійснити паспортизацію водного об'єкта затока «Вовкувата» у Оболонському районі міста Києва, однак в ході погодження розробленого паспорта водного об'єкта у Держводагенстві встановлено, що зазначений водний об'єкт не підлягає паспортизації відповідно до Порядку розроблення паспорта водного об'єкта.

1.5.3.2	Розробка міської системи моніторингу водних об'єктів на території міста Києва	Виконано / план 2022 року	У 2022 році випробувальною хімічною лабораторією проведено моніторинг якості води 80 водойм, що перебувають на балансі КП «Плесо», з них: – 40 об'єктів перевірено на вміст розчиненого кисню у водоймах з метою недопущення заморів водних організмів у зимовий період; – на 35 об'єктах здійснено плановий річний моніторинг; – на 4 об'єктах проведено відбір проб води для оцінювання ефективності роботи очисних споруд; – на 1 об'єкті проведено позапланове фізико-хімічне дослідження за індексом токсичності (196 проб води). Крім того: – виготовлено більше 290 протоколів випробувань; – відібрано 290 проб води.
1.5.3.3	Сприяння розробленню та реалізації Плану управління басейнами р. Дніпро та р. Десна (у межах міста)	Інформація відсутня	
1.5.3.4	Розробка плану заходів щодо стимулювання зменшення скидів забруднюючих речовин у природні водні об'єкти та посилення контролю за скидами	Виконано	Прийнято: – розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2021 року № 443-р «Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року»; – розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 року № 1363-р «Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року», яким зокрема передбачається, що скиди забруднених стічних вод у водні об'єкти України у 2030 році зменшаться до 5% загального обсягу скидів порівняно з 15,7% у 2015 році.
<i>Завдання 1.6. Удосконалення нормативно-правового регулювання</i>			
1.6.1	Удосконалення та актуалізація міської екополітики, зокрема розробка Стратегії екологічної політики міста Києва до 2030 року та плану заходів з її реалізації на засадах системності та міжвідомчого підходу (з урахуванням оновленої Стратегії державної екологічної політики України до 2030 року)	Виконано	Затверджено Концепцію екологічної політики міста Києва до 2035 року (рішення Київської міської ради від 16.12.2021 № 4029/4070)

4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПЛАНІВ І ПРОГРАМ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ЗІ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

Основними міжнародними правовими документами щодо стратегічної екологічної оцінки є:

- Протокол про стратегічну екологічну оцінку (далі – Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. Протокол про СЕО ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015) і є частиною українського законодавства;
- Директива 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 року про оцінку впливу певних планів і програм на навколишнє середовище (далі – Директива про СЕО). Впровадження Директиви про СЕО в Україні, як частини законодавства ЄС у галузі довкілля, передбачено Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (додаток ХХХ до глави 6 «Навколишнє природне середовище» Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво»). Угоду ратифіковано Законом № 1678-VII від 16.09.2014.

Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 були затверджені «Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування». Цей документ носить рекомендаційний характер. Зміни до нього вносилися двічі: наказами Міністерства екології та природних ресурсів України від 29 грудня 2018 року № 465 та від 18 липня 2019 року № 260.

В результаті проведеного у 2022 році [6] порівняльного аналізу міжнародних і вітчизняних нормативно-правових актів зі стратегічної екологічної оцінки встановлено, що є принципова відмінність положень Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» від положень Протоколу про СЕО та Директиви про СЕО, яка є особливо важливою в контексті моніторингу наслідків. Предметом стратегічної екологічної оцінки у міжнародних документах є **суттєві наслідки**, тоді як у Законі України «Про стратегічну екологічну оцінку» - **будь-які наслідки**.

Через це, зокрема, здійснення моніторингу у строгій відповідності до цього закону та Постанови Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року № 1272 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення» [9] перетворює процес моніторингу будь-яких наслідків на надмірно копітку та недоцільну процедуру, а загалом на процедуру, яку практично неможливо виконати, оскільки замовнику буде необхідно вказати для кожного наслідку кількісні та якісні показники, цільові значення цих показників, а також методи вимірювання цих показників.

Слід зазначити, що процедура моніторингу, викладена у «Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення» більше відповідає процедурі загального екологічного моніторингу, а не процедурі моніторингу виконання документів державного планування. Такий підхід до моніторингу наслідків не сприяє інтеграції процедури СЕО в процес стратегічного планування, хоча саме необхідність такої інтеграції (а не написання довершеного звіту про СЕО) і є, в кінцевому підсумку метою СЕО.

Оскільки процедура СЕО була запроваджена в країнах-членах ЄС набагато раніше (а саме у 2001 році), ніж в Україні, і відповідно були детально пророблені усі етапи процедури СЕО з орієнтацією на інтеграцію процесу стратегічного планування і процедури СЕО, доцільно розглянути рекомендації ЄС щодо проведення моніторингу наслідків.

У практичних рекомендаціях з моніторингу наслідків відповідно до Директиви про СЕО [12] пропонується 5 кроків щодо процедури моніторингу. Важливо, що у цих рекомендаціях зразу ж зазначається, що знання та практичний досвід щодо моніторингу планів і програм на цьому етапі відносно обмежені. Тому схеми моніторингу мають бути гнучкими та за необхідності допускати адаптацію. Це контрастує з процедурою моніторингу, визначеною «Порядком здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення», оскільки остання прописана досить жорстко (відповідно до радянських традицій адміністративного управління, які не передбачають гнучкості та адаптації).

1. Першим кроком є визначення обсягу моніторингу. Звіт про СЕО встановлює основу для обсягу моніторингу шляхом виявлення ймовірних **суттєвих** впливів на довкілля. На цьому кроці важливо пам'ятати, що є труднощі у встановленні чіткого зв'язку між виконанням плану чи програми та змінами у довкіллі (тобто, наслідки для довкілля можуть бути обумовлені загальною екологічною ситуацією і зовсім не обов'язково впровадженням того документу, який оцінюється). Тому може бути доцільно зосередитися на тих впливах на довкілля, які мають відношення до впровадження плану чи програми.

2. Ідентифікація необхідної інформації. Інформацію про вплив плану чи програми на довкілля також можна отримати, розглядаючи причини відповідних наслідків. Сучасною моделлю визначення причинно-наслідкового ланцюга є схема DPSIR (рушійні сили-тиск-стан-відповідь на вплив). Схеми моніторингу, які досліджувалися, показали тенденцію зосереджуватися скоріше на реалізації заходів і факторах тиску, ніж безпосередньо на впливі. Причина цього полягає в тому, що важко однозначно віднести зміни у довкіллі, на які можуть впливати різні чинники, до реалізації конкретного плану чи програми.

Слід зазначити, що не вся екологічна інформація, яка може бути доступна для території планування, автоматично є необхідною та корисною для цілей моніторингу. Вирішальним моментом є визначення тих даних, які є релевантними та репрезентативними для плану чи програми. Набір показників у багатьох випадках буде використовуватися як основа для відбору відповідної екологічної інформації. Разом з тим, ключовою функцією індикаторів є зведення екологічних даних до інформації, зрозумілої також для неекспертів (які зазвичай і приймають рішення про подальші дії).

Звичайно, достовірність і доступність відповідних даних протягом періоду планування також слід брати до уваги при визначенні того, які екологічні дані потрібні.

3. Виявлення існуючих джерел інформації. Є два основних джерела екологічної інформації, які можуть бути корисними для моніторингу значних екологічних впливів планів і програм:

а) *Дані на рівні проекту*. Перше джерело даних містить екологічні дані про проекти, для яких план чи програма встановлюють структуру. На етапі ліцензування проекту збирається інформація про його ймовірний вплив на довкілля для цілей ОВД проекту. Дані на рівні проекту в більшості випадків охоплюють фактори тиску, такі як викиди, а також певною мірою вплив на довкілля. Зазвичай інформація на рівні проекту збирається іншими органами, ніж ті, що відповідають за моніторинг планів і програм. Тому необхідно забезпечити, щоб дані були доступні органу моніторингу, якщо система моніторингу має залежати від даних, пов'язаних з проектом. Також слід взяти до уваги, що інформація на рівні проекту в основному зосереджена на дрібномасштабних впливах на довкілля, тоді як СЕО часто виконується для великомасштабних планів або програм.

б) *Загальний екологічний моніторинг*. Це широко поширене джерело екологічної інформації. Разом з тим, незважаючи на те, що дані загальної системи моніторингу довкілля, включаючи статистику, фіксують зміни у довкіллі і, отже, наслідки для довкілля, вони дозволяють зробити лише обмежені висновки щодо наслідків реалізації плану чи програми (оскільки важко встановити причинно-наслідковий зв'язок). Однак ці дані можна використати, щоб дізнатися, чи досягнуто екологічні цілі та завдання, включені до плану чи програми. Вони також можуть вказувати на ефективність заходів, вжитих або передбачених для досягнення цих цілей.

4. Заповнення прогалін. Цей крок полягає у заповненні прогалін, які виявляються під час порівняння існуючих джерел інформації з потребами конкретного плану чи програми. У деяких випадках інформації може бути достатньо для виконання вимог моніторингу, але може виникнути необхідність забезпечити постійний обмін інформацією між органами влади, які збирають інформацію, та органом, відповідальним за моніторинг. Тут слід пам'ятати, що

моніторинг наслідків має обмежену мету, яка полягає в тому, щоб виявити недоліки екологічної оцінки, і що цей моніторинг не є самостійною науковою діяльністю.

5. Процедурна інтеграція моніторингу в систему планування. Моніторинг не обов'язково повинен бути окремим кроком у процедурі планування, але він може бути частиною звичайної системи планування. Ефективний моніторинг вимагає визначення відповідального органу/ органів, а також часу та частоти моніторингових заходів. Хорошим моментом в адміністративному процесі для інтеграції моніторингу, який вимагається Директивою про СЕО, є регулярний перегляд існуючого плану чи програми. Якщо такого регулярного перегляду немає, час і частоту моніторингу наслідків плану чи програми слід зазначити або в загальному правилі, або в контексті кожного окремого екологічного звіту.

Коригувальні дії.

Екологічна інформація, отримана в результаті моніторингу, може бути корисною при розгляді відповідних заходів для виправлення ситуації. Коригувальні дії можна вживати на різних рівнях. На рівні планування рішення про прийняття плану чи програми можна скасувати та прийняти новий план чи програму або змінити існуючий план чи програму. Коригувальні дії на рівні планування також можуть поєднуватися з такими діями на рівні впровадження. Це означає, що план або програма можуть змінюватися на основі нової інформації про її вплив на довкілля.

Отже, нагальною потребою є внесення змін у Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку», «Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення» та «Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування» з метою урахування рекомендацій Директиви про СЕО та Протоколу про СЕО щодо проведення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

ВИСНОВКИ

Наслідки виконання «Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки» у 2022 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, визначалися відповідно до оперативних цілей Програми; відповідно до цільових індикаторів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми, а також відповідно до заходів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми.

В результаті аналізу наслідків виконання Програми у 2022 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, відповідно до оперативних цілей встановлено, що більшість заходів Програми є нейтральними щодо наслідків для довкілля, в тому числі для здоров'я населення. Негативні наслідки відсутні. Натомість є позитивні наслідки реалізації деяких заходів Програми для ґрунтів і земельних ресурсів, водних об'єктів, флори і фауни, природоохоронних територій, ландшафтів, культурної спадщини, а також для здоров'я та безпеки життєдіяльності населення.

З 16 заходів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми, 11 заходів було виконано повністю або відповідно до плану на 2022 рік, 3 – знаходилося в процесі реалізації, 1 – не виконано, а по одному заходу інформація відсутня.

Для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми було передбачено 9 цільових екологічних індикаторів. Значення п'яти цільових індикаторів перевищують заплановані значення. Значення одного цільового індикатора відповідає запланованому значенню. Значення трьох цільових індикаторів, а саме: «Індекс забруднення атмосфери» (ІЗА), «Частка роздільно зібраних ТПВ за двохконтейнерною схемою (від загального обсягу утворених ТПВ)» та «Частка спалених (утилізованих) відходів (від загального обсягу утворених відходів)», є нижчими від запланованих значень. Досягненню останніх двох цільових індикаторів завадила військова агресія РФ, а також продовження ремонтних робіт з технічного переоснащення СП «Завод Енергія».

Нагальною потребою є внесення змін у Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку», «Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення» та «Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної

оцінки документів державного планування» з метою урахування рекомендацій Директиви про СЕО та Протоколу про СЕО щодо проведення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Директива 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 року про оцінку впливу певних планів і програм на навколишнє середовище (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32001L0042>).
2. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№ 2354-VIII від 20.03.2018).
3. Звіт про стратегічну екологічну оцінку програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки.
4. Звіт про виконання Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки за 2022 рік.
5. Звіт про виконання індикаторів Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки за 2022 рік.
6. Звіт про науково-дослідну роботу Моніторинг наслідків виконання «Програми економічного і соціального розвитку міста Києва на 2021-2023 роки» у 2021 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. – Київ, 2022.
7. Марушевський Г. Б. Стратегічна екологічна оцінка : навч. посіб. з компакт-диском / Г. Б. Марушевський. – К. : К.І.С., 2014. – 88 с.
8. Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2018/nakaz_296.pdf.
9. Про затвердження «Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення». – Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1272.
10. Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (ратифіковано Верховною Радою України Законом № 562-VIII від 01.07.2015).
11. Шутяк С. Постатейний коментар до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» / С. Шутяк. – Львів : Вид-во «Компанія "Манускрипт"», 2019. – 128 с.

12. Implementation of Directive 2001/42 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment. – Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2003. – 63 pp. [Электронный ресурс] – Режим доступа: www.europa.eu.int/comm/environment
13. Implementation of SEA Directive (2001/42/EC): Assessment of the Effects of Certain Plans and Programmes on the Environment: Guidelines for Regional Authorities and Planning Authorities. – Dublin, 2004. – 91 pp.